

uden videre ekspropriere, dersom det skønnes nødvendigt. Jeg udtalte paa Udvalgets Vegne ved Lovforslagets anden Behandling følgende: „Om det bliver nødvendigt i større Udstrækning at anvende Ekspropriationsbestemmelserne, er et Spørgsmaal, som naturligvis ikke med Bestemthed kan besvares; men det er min Opfattelse, at det kun i ringe Omfang vil være nødvendigt at foretage Ekspropriation. Jeg kan sige, at det Brændselsnævn, som nu virker, har haft den Opfattelse, at man saa vidt muligt skulde undgaa Ekspropriation, men at man paa den anden Side ikke skulde være forhindret i at gribe kraftigt ind, hvis det blev nødvendigt“. Endelig sagde jeg om den specielle Bestemmelse, der blev indført, og som jeg nylig har nævnt, følgende: „Men i Tilfælde, hvor man mener, at det er nyttigere for det offentlige straks at ekspropriere Arealerne, kan dette i Henhold til Paragraffens sidste Stykke finde Sted, saa at Staten ikke bliver stillet overfor den Vanskelighed, at man ikke straks, hvis det gøres fornødent, kan ekspropriere baade Brunkulslejer og de Arealer, hvorpaa der findes Skove eller Moser“.

Man vil deraf se, at det aldeles ikke er i Strid med Loven, men tværtimod i fuld Overensstemmelse med Forudsætningerne for Loven og med Loven selv, naar Brændselsnævnet i visse Tilfælde er optraadt med kraftig Haand for at faa Forholdet ordnet. Overfor Skovejere og Moseejere har det kun i enkelte Tilfælde været nødvendigt, og den Ekspropriation, der har fundet Sted overfor Brunkulsarealer, er ogsaa begrænset til 2 Tilfælde. Det viste sig efter en foretagen Undersøgelse, som Nævnet straks efter den 20. April iværksatte paa Stedet, og ved Samtale med de Folk, der beskæftiger sig med Brunkulsproduktion, at det var umuligt for disse at faa noget ud af det saaledes, at det i væsentlig Grad kunde bidrage til at skaffe Brændsel frem her i Landet. For det første var der ikke foretaget ordentlige Undersøgelser af Brunkulslejerne, der laa meget spredt, og det var derfor nødvendigt, at saadanne Undersøgelser blev iværksat. De blev iværksat ved Nævnets Foranstaltning, idet Statsgeolog Milthers beredvilligt paatog sig det Arbejde virkelig grundigt at undersøge Arealerne, saaledes at man havde fuld Sikkerhed for, om det kunde betale sig at gaa i Gang med Gravning af Brunkul. Før denne Undersøgelse blev foretaget, var det overhovedet umuligt at træffe Foranstaltninger af videregaaende Karakter, og vi lod derfor Brunkulsprodu-

centerne selv operere, saaledes som de nu en Gang bedst kunde. Men det førte ikke til noget. De var ude af Stand til at fremskaffe Brunkul i nævneværdig Mængde, ude af Stand til at faa dem transporteret til Jernbanestation og ude af Stand til at faa dem transporteret fra Stationerne, for Statsbanerne havde ikke Materiel. Endelig havde adskillige af dem indgaaet paa saadanne kontraktlige Forpligtelser overfor de egentlige Ejere, at det praktisk talt var umuligt for dem at komme nogen Vegne, medmindre Prisene paa Brunkul skulde skrues op til fuldstændig urimelige Højder. Jeg kan nævne, at der visse Steder blev betalt til vedkommende Ejere for Gravning af de paagældende Arealer — der i næsten alle Tilfælde var værdiløse Hedearealer — en Afgift, der løb op til 12½ Kr. pr. Ton. Naar man nu erindrer, at gode engelske Kul for Krigen kunde købes i England frit om Bord for 12 sh. og sælges i Danmark for 16—18 Kr., vil man forstaa, at det var ganske urimeligt, om der skulde lægges en Afgift paa Opgravning af Brunkullene af 12½ Kr. pr. Ton, særlig naar Hensyn tages til, at Brunkullene ikke tilnærmelsesvis i Brændselsværdi kan sidestilles med engelske Kul. Det var da nødvendigt, hvis der skulde komme noget ud af Brunkulsproduktionen til virkelig Fordel for Befolkningen, at denne Afgift blev betydelig nedsat, at den i det væsentlige bortfaldt. Men det var Brunkulsproducenterne ganske ude af Stand til selv at øve nogen Indflydelse paa. Gang paa Gang erklærede de til Nævnet, naar vi stod overfor et saadant Tilfælde, at der var ingen Mulighed for at paavirke den paagældende Ejer til at nedsætte Afgiften. Man havde en Følelse af, at det hele var noget, der skulde foregaa i en Hastighed. Man skulde saa hurtigt som muligt tjene sig en Formue, thi man var paa det rene med, at saa snart Krigen var forbi, var Brunkulspekulationen ogsaa forbi. Vognmangelen var saa stor, at efter nogen Tids Forløb var Transporten, uden at Brændselsnævnet paa nogen Maade greb ind i Forholdene, praktisk talt ophørt. Man var ude af Stand til at skaffe Jernbaneløse til Fremføring af Brunkullene, navnlig efter at man havde begyndt Tørveproduktionen i saa stor Udstrækning, som Tilfældet var. Det gjaldt nu først og fremmest om at faa de mange Millioner Tørv transporteret fra Moserne i meget kort Tid. Vi havde, som bekendt, en meget tør Sommer. Følgen var, at det kun varede nogle faa Uger, inden Tørvtransporten var i fuld Gang og stillede de største Krav til